СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 116. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ТРАВНЯ 1950. — No. 116. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 20, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

РАДЯТЬ БУТИ ГОТОВИМИ З ТОТАЛЬНОЮ МОБІЛІЗАЦІЄЮ

Ню Йорк, 18 травня. — Генерал Двайт Д. Айзенгавер і Бернард М. Барук погодилися в погляді над потребою втримувати готовим тотальний мобілізаційний плян і здійснити його в моменті, коли почнеться стріляна війна. Цю справу обговорювано на економічнім мобілізаційнім семінарі в Колумбійському університеті. Приявний на цій діловій дискусії був Бернард М. Барук, дорадник президентів. Він вийшов з засадою, що готовість американських боєвих сил і економічних ресурсів в теперішній стадії холодної війни є потрібна для оборони Америки, бо це значно зменшить кошти справжньої війни, якщо б до неї прийшло. Він теж назвав Вашинґтон „столицею нерішучости".

Думку Барука підтримав президент Колумбійського університету, ген. Айзенгавер, кажучи, що цей плян треба перемінити на міжнародний плян, бо „економіка, військова стратегія й політика злучені разом". У дальшій дискусії звернено увагу, що совєтська мобілізація перевищає нашу мобілізацію й тому вона має вищість в дипломатичній ініціятиві в теперішній холодній війні.

КОМУНІСТИ ТЕРОРИЗУЮТЬ БІДНИХ ЛЮДЕЙ ПРИ РОЗДІЛЮВАННІ ДОПОМОГ.

Ню Йорк. — Посадник міста Ню Йорку, Вилійєм О'Двайер, виявив, що комуністи від часів передвоєнної депресії опанували установи прилюдної добродійности і звідти тероризували бідних та безробітних, які зголошувалися за допомогою. Вони відмовляли допомоги таким, які не йшли по їхній лінії і в такий спосіб тримали людей в страсі. Цього не бувало досі в Америці, бо „ні Демократична, ані Республиканська партії не були б зважилися робити натиску на бідних або вживати постраху як зброї, щоб переміняти людей на зрадників" — сказав посадник. Такий стан ствердив мейор у промові на Північно-Східній Конференції Американського Товариства Прилюдної Добродійности, яка саме відбувається в готелі Астор. При цій нагоді він пригадав, яке велике діло зробив комісар комісар міської добродійности, Реймонд Ґілард, який перевів чистку бюрових робітників з комуністичних вертільників, які опанували цю установу. В конференції беруть участь 1,000 делегатів з північно-східних стейтів і з Канади. Перед конференцією члени юнії прилюдних робітників роздавали друковані листівки, звернені проти Ґіларда. Ґілард у своїй промові на конференції звернув увагу на цю листівку і сказав, що краще було б уживати слова „комуніст" на означення таких осіб, а не називати їх членами юнії.

ХЕМІКИ МОЖУТЬ ПРОДОВЖИТИ ЖИТТЯ НА ДЕСЯТЬ РОКІВ.

Пасейк, Н. Дж. — Досліди над процесом старіння людини довели до висновку, що людський вік можна продовжити на десять років. Це проголошено на зібранні Американського Хемічного Товариства Долини Пасейку. Для викінчення дослідів в цій ділянці треба три мільйони долярів.

ЗАГРОЗА НОВОГО ЗАЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ ВЖЕ НАСТУПНОГО ТИЖНЯ.

Шікаґо. — Юнія залізничих стрілочників проголосила початок страйку вже у вівторок наступного тижня. Страйк має обняти 10 залізничих середнє-західних і західних підприємств. Стрілочники домагаються обмеження годин праці до 40 годин на тиждень. Підприємства надіються, що тільки посередництво федерального уряду зможе запобігти страйкові.

ДЮЇ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО НЕ БУДЕ БІЛЬШЕ КАНДИДУВАТИ.

Губернатор стейту Ню Йорк, Тома Е. Дюї, урядово заявив провідним республіканським діячам, що він не хоче втретє кандидувати на становище губернатора при виборах в листопаді. Коли лідери прохали його, щоб він залишив цю справу невирішеною ще один місяць, він погодився з їхньою думкою. Провідники переконували губернатора, що він повинен кандидувати „для добра народу".

ПОМЕР МкАЛІСТЕР КОЛЕМАН, „АВТОР, ГАЗЕТЯР І СОЦІЯЛІСТ".

Ню Йорк. — З нагоди смерти МкАлістера Колемана, помістив щоденник „Ню Йорк Геральд Трибюн" посмертну згадку, у заголовку якої вичислені зайняття небіжчика, а це що він був „автором, газетяром і соціялістом". Він розпочав свою карієру дописами до колишнього щоденника „Ди Ню Йорк Дейлі Колл". Він був автором біографії Евгена В. Дебса, і інших книжок.

СУД ПРИЗНАЄ ЮНІЇ ПРАВО УСУВАТИ КОМУНІСТІВ.

Ню Йорк. — Верховний Суд південної частини стейту Ню Йорк потвердив рішення суду нижчої інстанції, що робітнича юнія має право усувати комуністів з членства тому, що вони є загрозою для робітничого руху. Комуністи насильно впихаються в члени юній і там переводять вертільничу роботу, перед якою юнії мусять охоронятися — оце рішенняСуду в справі відклику усунених членів юнії малярів і декораторів, приналежної до Американської Федерації Праці. Суддя Гаммер заявив, що комуністи не можуть покликатися на насилля над їхнім партійним переконанням, бо ця партія не є однородна з ін іншими партіями, тільки має на цілі скинути насиллям законний уряд Злучених Держав, і завести диктатуру.

ЛІМЕН ПЕРЕДБАЧУЄ ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ.

Клівленд, Огайо. — Герберт Н. Лімен, федеральний сенатор зі стейту Ню Йорк, висловив думку, що тепер заіснували підстави до передбачення безробіття тому, що дехто складає пляни для збиття робітничих платень. Ці думки висловив сен. Лімен у промові на конвенції Амалгамейтед Клотінґ Воркерс оф Амеріка.

АМЕРИКА МАЄ ПОСТАЧАТИ АТОМОВІ БОМБИ ДЛЯ АТЛАНТІЙСЬКИХ КРАЇН

Вашингтон, 18 травня. — На підставі стратегічного пляну для збірної оборони Західної Европи, складеного на конференції в Лондоні, Злучені Держави мають розбудувати відповідну силу й маринарку, як про це довідується Остин Стівенс, вашингтонський кореспондент щоденника Ню Йорк Таймс. Лондонська конференція пішла дуже далеко у спеціялізації яку ролю в спільній обороні мають перебрати на себе поодинокі країни. Америка, між ін. має розвинути в першу чергу свою спосібність для постачання атомових бомб до місць, які Злучені Держави в порозумінні зі Західними державами встановлять як бази для формування великих континентальних сил і для розвитку повітряних сил.

Дві ескадрони для постачання атомових бомб.

Телеграма агенції Юнайтед Пресс з Вашингтону звідомляє, що воєнна маринарка має готові дві ескадрони для перевожения атомових бомб. Ці ескадрони вже є вишколені і готові до акції. Вони обіймають 32 бомбаддувальники. Команда маринарки певна, що вони можуть досягнути кожне місце в світі, принаймні такі, які є обняті стратегічним пляном. Бомбардувальники можуть везти набір з 55,000 фунтів, тобто на половину менший ніж бомбардувальники марки Бі-29. З того знавці заключають, що Америка має малі атомові бомби, хоч наслідки їх вибуху не мусять бути меншими ніж першої атомової бомби з попередньої війни.

ТРУМАН ПЛЯНУЄ ПОДОРОЖ ДО ЧІЛЄ

На пресовій конференції у Вашингтоні президент висловив своє вдовілля з позички Аргентині, в сумі $125,000,000, яку дістануть аргентинські банки через Експортово - Імпортний Банк. При цій нагоді кореспонденти довідалися, що президент плянує подорож до республіки Чіле, мабуть у листопаді ц. р.

250 РОСІЙСЬКИХ РАДІЄВИХ СТАНЦІЙ САБОТУЮТЬ „ГОЛОС АМЕРИКИ"

Ню Йорк. — Росія має тепер понад 250 радієвих станцій, втримуваних виключно для саботажу американських і британських радіопередач, як це виявив Едвард В. Баррет, помічник секретаря стейту для прилюдних справ. Баррет виїхав до Европи, щоб там підготовити побільшену програму для передачі „Голосу Америки" до країн за Залізною Заслоною. Перед виїздом він виголосив промову на обіді краєвого братства журналістів, Сіґма Дальта Хі, в готелі Астор. Устаткування совєтських радієвих станцій для заглушування „Голосу Америки" коштує більше ніж цілий „Голос Америки", виявив Баррет. Америка у великій мірі переломлює цей саботаж, а тепер пороблено старання, щоб його цілком зломити. —Підчас обіду роздано нагороди для признання за передачу закордонних вістей поодинокими кореспондентами.

ПРЕЗИДЕНТ ВІТАЄ ЗГОДУ МІЖ ФРАНЦІЄЮ Й НІМЕЧЧИНОЮ

На пресовій конференції президент Труман висловив своє вдовілля з французького пляну для порозуміння з Німеччиною в справі постачання сталі й вугілля і заявив, що це відкриває нові вигляди для Европи. Учасникам пресової конференції роздано мімеографований текст заяви. У ній ствердженo, що згода є признакою дипломатичного проводу.

МАДЯРЩИНА ВИКИДАЄ ТРЬОХ ДАЛЬШИХ БРИТАНЦІВ

Будапешт, 19. травня. — Комуно-мадярський уряд виступив знову з домаганням відклику трьох секретарів місцевої британської амбасади, називаючи їх „небажаними особами", але не подаючи точних причин. Вони повинні виїхати з Мадярщини до п'ятьох днів.

КОНВЕНЦІЯ У. Н. СОЮЗУ ГОЛОВНОЮ АТРАКЦІЄЮ В ГРОМАДЯНСЬКОМУ ЖИТТІ

Двадцятьдруга Конвенція Українського Народного Союзу, що починається вже в найближчий понеділок, 22-го травня, в місті Клівленді, Огайо, вже від деякого часу стала головною атракцією в нашому громадському житті. Фраза „по конвенції" повторюється безупину, бо власне на „по конвенції" відкладається кінцеве рішення багатьох громадських справ та імпрез, що свідчить про рішальну ролю УНСоюзу в цілому громадському житті. До Клівленду починають приїздити вже поодинокі делеґати, хоча головний рух з приїздом заповідається на суботу і неділю. Готель Голленден, в якому відбуватиметься Конвенція, вже від деякого часу не приймає замовлень на кімнати, бо всі місця зайняті. З деяких більших українських осередків делеґати їдуть на Конвенцію в окремо винаймлених для них залізничих вагонах. Свій приїзд зголосили теж чисельні гості. „Свобода" подаватиме щоденно телефонічні звідомлення з перебігу Конвенції та її рішень.

НЕВІЛЬНИКИ НЕ ЗДОБУДУТЬ СВІТУ — ТВЕРДИТЬ БЕВИН

ШУМАН ЗАКЛИКАЄ ДО ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ЄДНОСТИ

Лондон, 19 травня. „Невільник ніколи не подоліє вільну людину" — твердив вчора британський секретар закордонних справ, Ернест Бевин, на закінчення публічної сесії Північно-Атлантійської Ради, накреслюючи цим ідейно—духову базу репрезентованого Північно-Атлантійським Пактом західного спортиву совєтській агресії. Створена Заходом система — „збереже волю народів і власне в цій волі криється наша найбільша сила і наші найбільші надії, бо ми твердо переконані, що вільна людина ніколи не буде переможена невільником" — твердив міністер Бевин. Державний секретар Дін Ачесон, що проводив нарадами, підкреслив їх епохальні здобутки, а французький міністер закордонних справ Роберт Шуман, закликав своїх земляків і німців „закінчити свою европейську ривалізацію" та спільно працювати для єдности европейських народів, бо тільки в ній він бачить їх спасіння і добробут. Слово забирали теж всі інші міністри, що були учасниками нарад, закликаючи до тої самої єдности, оборонної готовости та постійного розвитку вільностей і добробуту всіх народів разом і кожного зокрема, вбачаючи в цьому найбільшу запоруку успіху в боротьбі проти большевизму, що поневолює сьогодні вже майже одну четверту частину людства.

НОВОПРИБУЛИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХЛОПЕЦЬ ГЕРОЄМ В ГУДСОНІ

В місцевості Гудсон, Н. Й., як подає п. Т. Оземчук, трапилася подія, що зробила 12-літнього новоприбулого українського хлопця, Романа Гусака, героєм дня. Вертаючи зі школи, Гусак та його двох американських друзів, задумали повозитися по ріці знайденим на березі старим човном. Човен швидко почав потапати і Гусак з другим хлопцем приплив до берега, а третій товариш не вмів плавати і понер в глибоку воду ріки. Молодий Ґусак, довго не думаючи, кинувся в холодну воду і вирятував вже напів непритомного товариша.

ТРИҐВЕ ЛІ ВІРИТЬ У „ВІДКРИТІ ДВЕРІ" В МОСКВІ

Москва, 19. травня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Триґве Лі, відлетів сьогодні вранці через Прагу до Парижу і Лондону з переконанням, що московські двері до переговорів для полагодження східно-західних розбіжностей ще не цілком закриті та що ці розбіжності можна б полагодити, якщо б усі могучі цього світу свої словні заяви про бажання миру потвердили своїм практичним поступуванням.

Перед від'їздом з Москви Лі мав ще півгодинну нараду зі совєтським міністром закордонних справ, А. Вишинським, подробиць якої вже не виявлено. Лі твердить, що найбільшою перешкодою для злагіднення східно-західного напруження, він вважає підозріння. З усіх заяв і коментарів виходить, що єдиним досягненням подорожі Лі до Москви та його розмов зі совєтськими лідерами можна вважати те, що вони не відібрали генеральному секретарові О. Н. охоти продовжувати свої зусилля для справи миру.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХАРЧУВАННЯ ЗАКІНЧИЛА СВОЮ СЕСІЮ

Рим, 19. травня. — Організація Прохарчування і Сільського Господарства О. Д. закінчила тут свою сесію, визначуючи чергову на 6-го листопака у Вашинґтоні. На сесії не винесено жадних важливіших рішень, натомість прийнято до відома виступ з організації совєтських сателітів.

ШІСТЬ ПУНКТІВ ДЛЯ ОБОРОНИ ЗАХОДУ ВИСЛІДОМ НАРАД В ЛОНДОНІ

Лондон, 19 травня. — Міністри закордонних справ 12-ти об'єднаних Північно-Атлантійським Пактом країн, що творять Північно-Атлантійську Раду, закінчили вчора ввечорі свої наради, ухвалюючи та проголошуючи у їх висліді таких шість головних пунктів для скріплення союзу вільних країн Заходу та для їх оборони:

1. Створення постійного екзекутивного комітету зі заступників міністрів закордонних справ, що запевнив би тяглість і керівництво для рішень Ради. Комітет мав би бути очолюваний американцем, хоча цього окремо в проголошенні не стверджено.

2. Порозуміння між міністрами закордонних справ щодо принципів, які мали б правити напрямними в праці цього та інших комітетів.

3. Видача вказівок для оборонного, оборонно-фінансового і господарського комітетів в справі провірки проблеми і можливостей створення відповідної військової сили та придбання фондів на її вдержання, як одної з проблем, нерозривно зв'язаної з іншими.

4. Деклярація, якою признається, що в боротьбі за досягнення безпеки в обличчі совєтського нападу кошта оборони повинні бути покриті пропорційно всіми партнерами, та рекомендація, щоби кожний з партнерів „дав свій повний вклад взаємною допомогою та в усіх інших можливих до здійснення формах". Це рівняється запевненню, що Злучені Держави Америки не потребуватимуть покривати більше ніж пропорційні видатки на оборону.

5. Потвердження в принципі думки про розбудову збройної потуги радше під кутом потреб колективної безпеки ніж для зрівноваження національних сухопутних, морських і повітряних збройних сил. Це допоможе краще використати наявні ресурси кожного партнера.

6. Створення Північно - Атлантійської Ради Плянування для заморського постачання. Рада складатиметься з представників надморських країн з-поміж партнерів договору і її завданням буде наглядати над мореплавством і морським постачанням для оборонних цілей, як теж приготовити плян мобілізації та забезпечення цього постачання на випадок війни.

Крім цих шістьох пунктів, міністри ЗДА, Британії, Франції і Канади висловили „надію", що Злучені Держави і Канада братимуть участь та проболять заходи для дальшого скріплення господарської співпраці між Канадою і ЗДА та европейськими країнами тепер, під час діяння Пляну Маршала, та після його закінчення в 1952 році. Великодержавні міністри теж погодилися щодо нової політики відносно Австрії, признаючи безнадійність зусиль заключити з тою країною мировий договір, з огляду на саботажі з боку Совєтів. Подробиці цього рішення мають бути проголошені сьогодні. Найважливішим рішенням вважається створення постійного Екзекутивного Комітету з осідком в Лондоні. Номінації представників до цього Комітету мають бути проголошені в найближчих тижнях, якщо не днях.

МОЖЛИВІСТЬ ЗМІНИ ВИБОРЧОГО ЗАКОНУ У ФРАНЦІЇ

Париж, 19. травня. — Зміна виборчого закону та реорганізація урядової системи у Франції є тепер головною проблемою цілого ряду нарад, конференцій і конґресів поодиноких французьких партій, включно з популярно-республіканською прем'єра Жоржа Бідо, що відбуває тепер свій конґрес в Нантес. Радикальна партія на своєму конґресі вже ухвалила великою більшістю голосів поворот до виборчого закону з-перед війни. Теперішню систему пропорціонального представництва в парляменті обстоюють ще до деякої міри популярні республіканці та комуністи. Партія де Ґолл ставиться до неї досить індиферентно, тоді як всі інші партії домагаються зміни. Досі вплинуло вже дев'ять різних проєктів такої зміни.

ЗАХІДНА НІМЕЧЧИНА ОБМІРКОВУЄ СПРАВУ ВИВОЗУ СТАЛІ ДО СОВЄТІВ

Франкфурт, 19. травня. — Західні аліянти і західно-німецькі представники обмірковують тепер можливість бодай частинного скасування заборони вивозу рурської сталі та її продуктів в совєтську зону, виданої свого часу з огляду на сильне заборгування совєтської зони та невиконання нею договірних зобов'язань щодо постачання збіжжя в західні зони. В останньому Совєти сплатили більшу частину своїх боргів і це створює передумови нового оживлення товаро-обмінної торгівлі між зонами.

ІТАЛІЯ ПІШЛА Б НА КОМПРОМІС В СПРАВІ ТРІЄСТУ

Лондон, 19. травня. — Італійський міністер закордонних справ, ґраф Карльо Сфорца, що брав участь в конференції Північно-Атлантійської Ради, заявив тут учора, що Італія „повітала б чесний компроміс" з Югославією в справі Трієсту. Він говорив про справедливість як першу передумову тривкого миру.

ПЛЯНОВАНИЙ ЗАМАХ НА БОЛГАРСЬКОГО КОРОЛЯ

Каїро, 19. травня. — Єгипетська преса повідомляє про невдалу спробу вбити 13-літнього болгарського короля на вигнанні, Сімеона. Поліція мала таємні повідомлення про пляни вбивства і заарештувала в Александрійському порті двох підозрілих змовників.

НАРОДОВБИВСТВО НІМЕЦЬКИХ ПОЛОНЕНИХ В СОВЄТАХ

Париж, 19. травня. — Совєтський закордонно-політичний журнал „Новое Время" накидується на Злучені Держави Америки і Британію за „обезславлювання" Совєтського Союзу після проголошення про закінчення репатріяції німецьких воєнно-полонених. „Новое Время" стверджує, що справді репатрійовано всіх, а хто не вернувся, той, певно, „помер". — Німці обраховують, що так „померло" в Совєтах понад один мільйон полонених,

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПАТРІОТИЗМ

Усі культурні народи плекають гарячу любов до рідної землі, часто окупленої кровю багатьох поколінь і жертвою найкращих синів. Вони пильно дбають, щоб захoвалась славна традиція, пошана героям і творцям високих ідей.

Так є і з американським народом, що теж хоче мати громадянство, яке дорожить тим, що в цій країні найціннішей найблагородніше та яке треба зберігати, обороняти і передавати дальшим поколінням. Теж і американський нарід використовує для патріотичного виховання дім, школу, національні свята, чи такі обходи найновіших часів, до яких треба зарахувати День „Я є Американець", який припадає на 21. травня, себто на цю неділю.

Справа патріотичного виховання стала актуальною за останньої війни, коли американський нарід почав розуміти небезпеку, яка загрожує йому з боку агресивних тоталітаризмів. Цю небезпеку розуміє він куди ліпше з цього часу, відколи має до діла з наступаючим комунізмом та російським імперіялізмом. Тим самим відчуває він теж і потребу виховування громадянства в такому напрямі, який вказував би, що то було б з Америкою, якщоб вона опинилась у такому положенні, в якому находяться країни і народи під комуністичними режимами.

Одночасно даються чути теж і голоси критичного відношення до метод сучасного виховування. Тому кілька днів говорив про це один з визначних американських педагогів. Він заявився проти такого „патріотичного" виховання по школах, яке обмежується до „вимахування прапорцями" та „складання присяг" перед прапорами. Це, каже він, позбавлене глибшого змісту і як таке не може викликувати справжніх патріотичних почувань. Теж відома кампанія за цілковиту ревізію навчання американської історії по школах. На цю тему велися свого часу дуже поважні дискусії майже цілий рік на сторінках такої газети, як Ню Йорк Таймс. Піднімались теж голоси, щоб надавати інший зміст навіть деяким національним святам, бо незалежність Америки не є сьогодні така запевнена, як це було до появи гітлерівської та сталінської агресій. Знов обходи, як День „Я є Американець" це вже витвір нових часів, призначений головно для тих, що ще не мали нагоди добре зжитися з американським способом життя і думання, чи для тих, що доходять до повноліття і зачинають перебирати на себе обовязки повноправного громадянина.

Американський патріотизм звязаний нерозривно з фундаментом, на якому побудовані Злучені Держави Америки, себто з принципами свободи і справедливости для всіх та з визнанням усіх людей і народів рівними. Американський ідеалізм це „віра в те, що ніякий прапор не повіває свобідно, як довго будь-який інший прапор є топтаний", та що „країна наша не є забезпечена і вільна, як довго країна іншої людини є загарбана".

В таке вірити—це справжній американський патріотизм, благородний, ідеалістичний. Набиратись його треба і при таких нагодах, як День „Я є Американець".

Фундація Ракефелера в минулому році

Казкові багатства колишнього нафтового короля Джана Ракефелера не пішли намарне. Про це можна переконатись з книжкового звіту Фундації Ракефелера за 1949 рік, оприлюдненого перед двома тижнями. Президент Фундації Честер І. Барнард, пригадує, що початково основник призначив на фундацію свого імені $182,814,480. За минулих 20 років Фундація мала приходів найвище $14,746,000, а найнижче $6,627,000 річно, отже пересічно по $8,000,000 кожного року. Вислідок надзвичайно великих видатків у рр. 1946, 1947 і 1948, коли то видано $30,390,308 понад приходи, зменшився основний фонд з попередних $218,000,000 до $153,000,000. До кінця минулого року з самої Фундації вжито на різні потреби $124,773,015, а крім того $313,873,856 з приходів. Увесь маєток по ціні на ринку у дні 31 грудня 1949 р. виносить $226,000,000.

У фундаційнім акті з 1913 р. зясовано цілі Фундації Ракефелера так: „Підносити добробут людства по цілому світі". За минулий рік видано на згадані цілі загально $11,058,124, а на теперішній 1950 рік осталося на працю, згідно з цілями фундації $19,190,167.

Якщо йдеться про діяльність Фундації в минулому році, то през. Честер І. Барнард каже, що з огляду на цілковито змінені відносини в теперішньому світі два моменти заставили Фундацію змінити засяг праці. Один момент — це існування Залізної Заслони, яка поділила світ на дві частини; другий — це відмінний спосіб думання в Західному світі. Давніше обраховувано різні видатки в мільйонах, а тепер уже рахують у біліонах долярів.

Глибокі політичні зміни не дозволили Фундації Ракефелера продовжувати її працю в Польщі, Чехо-Словаччині, Угорщині й Китаю. Упродовж минулого року бюра Міжнародної Секції Здоров'я Фундації Ракефелера на Далекому Сході мусіли бути перенесені з Шанхаю до Макао, а дальше до Бангалор, в Індії. Увесь персонал відтягнено з Китаю, а проєкт лікування малярії, який уже діяв на острові Формоза, був переданий під опіку урядові.

Донедавна Фундація Ракефелера була головним джерелом для постачання фондів на уділювання стипендій для спосібних закордонних студентів. Тепер, як це виказує звіт Освітньої Організації при Обєднаних Державах, видатки Фундації на такі цілі змаліли до двох відсотків в порівнянні з 15,070 стипендій, які має Фундація до розпорядку.

Так, як справи тепер стоять, дотації на наукові стипендії з Фундації покривають тільки один відсоток колишніх потреб. У минулому постачала Фундація засобів для 1,800 наукових установ.

У загальному Фундація видала в минулому році на медичні цілі а саме на досліди в психіятрії, неврології й споріднених науках, кругло півтора мільйона дол. для 27 установ в Америці й інших країнах. Ці установи й приділи для них вичислені в звіті поіменно.

Дальше йде придід на експеріментальну біологію у 53 установах у загальній сумі $2,110,855. На суспільні науки у 31 установах видано $1,796,625. На загально людяні цілі, як на студії чужинних мов і культур, признано 28 установам $1,181,580. На різнородні мішані цілі видано $1,134,500.

У листковім звіті піднесено, що у видатках важливе місце займають дари на контролю малярії на острові Сардинії; на рільничу програму в Мексику; на економічні досліди на острові Крета; на допомогу на відбудову Европи; на студії нових тропікальних недуг; на поправу міжнародних відносин у Злучених Державах і на інші проекти.

Ще хочемо згадати, що ця Фундація видає теж великі суми на студії словянознавства та закупно книжок до словянських відділів по публичних бібліотеках. Наприклад словянський відділ „Ню Йорк Поблик Лайбері" дістав минулого року $60,000 від цеї Фундації. Вона теж покриває кошти різних „Словянських департаментів" по університетах. Тільки біда, що всі „курси" і „департаменти" є часто головно „російськими". Щойно останніми часами слідне деяке зацікавлення теж і українознавством.

Микола Чубатий.

Майбутнє українсько-американської молоді

II.

Усталений виховний ідеал американських українців, себто виховання американського українця-християнина, з якого мали б мати користь Америка та Україна, можна осягнути навіть серед трудних обставин американського будня, але тільки скоординованою та дружною співпрацею дому, церкви, школи, діточих виховних установ, вакаційних осель та відповідною лектурою для молоді.

Українсько - американський дім.

Найповажніша пайка праці в напрямі збереження української дитини в Америці для українського народу спадає таки на дім, дарма, що важка праця обоїх родичів цю працю сильно утруднює. Всеж таки родичі в Америці від того обовязку звільнитися не можуть.

Коли ми нині маємо якусь частину молодого покоління американських українців звязаного з українським народом, то це заслуга майже виключно дому, оцього традиційного здорового селянського українського дому.

Навіть й при найбільше тяжких заняттях родичів дитина мусить винести з дому знання української мови, знання рідної молитви, привязання до української пісні, до українських звичаїв, звязаних з Різдвом чи Великоднем. Всі ці засоби збуджують в дитині сентимент до українського народу та його культури.

Церква виховником молоді.

Уже понад 60 літ головним засобом, що тримає масу американських українців при українсько-американській спільноті та її уморальнює, є — Церква. Таку ролю тут за морем Українська Церква куди більше сповняє, ніж на рідній землі. Вона тримає при українсько-американській спільноті навіть таких американських українців, які вже не знають української мови. Важним чинником в цім став наш церковний обряд, богослужебна мова. Річ природна, що наша церковна богослужебна мова мусить залишитися. Не стало б її, так не стане американських українців. Конечні вимоги ввели вже частинно мову англійську до церковної проповіди. Ця практика бажана тільки там, де вона конечно потрібна.

В звязку з величезною ролею церкви у вихованні американсько-українського покоління виринає справа **молитви рідною мовою,** себто українською, зглядно церковно-словянською, що є вже радше старо-українською ніж чужою мовою. Розмова людини з Богом це найінтимніша розмова людського серця. В найважчих хвилинах життя людина шепче молитву, що її навчилась від матері. Боротьба за молитву в рідній мові має вже своє минуле в історії виховання людства. Згадати б хочби тільки польську Вжесню, де введення молитви чужою мовою спричинило страйк дітей, який потряс цілою Европою. Справа молитви в рідній мові це дуже поважна справа.

В часі війни американські вояки українського роду, які вже не вживали української мови в практичному житті, на фронті часто пригадували собі з трудом Отченаш в словянській мові, що його вчили родичі, у святому переконанню, що ці містичні слова з часів дитинства збережуть їх скорше, ніж добре відома молитва в англійській мові. Автор тих стрічок сам мав нагоду читати такі листи, які звичайно кінчилися проханням прислати молитвослов з двома текстами, щоб вояк міг собі пригадати молитву, що її його навчили мати та батько. Українська молитва це могутня чуттєва сила, яка вяже американського українця найінтимнішими струнами душі з Українською Церквою, з українським народом. Легкодушно тої могутньої сили не слід позбуватися.

Українсько - американське шкільництво.

Бажаним є, щоб солідна сітка церковних шкіл охопила можливо найбільше число українсько-американської молоді та виховувала її в дусі наміченого виховного ідеалу, приспособлюючи молодих американських українців жити в майбутности життям американця, члена української збірноти. Людина живе не тільки хлібом, але й Словом Божим, написано у Святім Письмі. Але до життя крім ідеалів людина таки потребує хліба і вона мусить мати змогу його добувати.

Впродовж зглядно короткого мого побуту в Америці стрічав я американців чужинецького походження, які гірко нарікали на батьків за це, що виховуючи їх тільки в рідним ґетті, не ввели їх в американське життя. Ишло це про поляків, що люблять нераз пересаджувати у своїм патріотизмі. Я чув, як ці вихованки польської школи нарікали на саму Польщу, що стала джерелом їх життевої невдачі. На цих прикладах нам теж треба чогось вчитися.

В глибокому почуттю відповідальности перед українським народом скажу, що в Америці чисто українська школа чи тільки з англійською мовою як предметом, стала б кривдою для українсько - американської дітвори, яка не мала б змоги пізнати основно американського життя, щоб почуватися в нім свобідно. Українсько - американська дитина мусить бути повним американцем, коли не хоче собі замкнути життевої карієри зі шкодою для себе і зі шкодою для України.

Людина не введена в американське життя все мусіла б бути чужинцем, навіть коли вона роджена в Америці. Перед нею була б замкнена змога змагатися з іншими американцями в цій демократичній країні за краще місце в громадянстві.

Тому школа для американсько - українських дітей повинна бути у всіх практичних предметах американська не тільки мовою, але й духом. Всеж таки в цій школі дуже поважне місце мусить займати українознавство. Українській мові треба призначити багато годин тижнево, її повинні вчити кожного дня в часі головних лекцій. Дитина теж мусить опанувати основні відомости про минуле українського народу та про його теперішнє життя. Бодай пять годин навчання української мови та дві години історії з географією, себто сім годин тижнево, повинно бути в шкільнім пляні українсько-американської початкової школи.

Стільки годин тижнево повинно мати українознавство також в гайскулах чи академіях, як їх в Америці денеде називають.

Щоб українознавству надати поважний характер, воно мусить бути предметом нормальної науки, а не надобовязковим предметом поза наукою. Вже саме поставлення українознавчих предметів поза нормальний плян навчання викликує у молоді підсвідомий стан легковаження тих предметів, не враховуючи цього, що дитина й так уже перетомлена нормальною наукою.

Можуть насуватися труднощі з боку шкільного американського законодавства в поодиноких стейтах, де живе українське населення в більших скупченнях. Мало не у всіх східних та середущих стейтах шкільне законодавство передбачає можливість навчання частинні предметів в неанглійській мові. Одначе куди краще подбати, щоб стейтова леґіслятура ухвалила закон, що вводив би українську мову як признану чужу мову в школах стейту. Тоді молодь, вивчаючи українську мову, може дістати так звані кредити, себто те, що ці предмети будуть зараховані їй замість таких мов, як французька чи німецька. Про такий закон можна дуже легко постаратись.

Величезним осягом американських українців є церков-

(Докінчення на стор. 3-тій)

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

2)

Про самого Єжова було відомо, що ще в часи революції відзначався найбільше тим, що тримався від фронту не ближче, як у віддалі 20 км., а для збудження апетиту перед їдою власноручно мордував у різні способи по кілька молодих хлопців, зловлених йому спеціяльно для тієї розваги. Штат його низових поплечників НКВД постійно поширювався і добирався з найгірших відпадків суспільности, садистичних збоченців і кримінальстів.

Легко собі уявити почування цілого „щасливого совєтського народу", відданого у безконтрольну владу цієї дикої і майже поголовно неграмотної банди!...

Оскільки реґулярні суди були фізично неспроможні розвязати таку навалу справ, то їх обмежили до ведення цивільних і кримінальних розправ. Розправи ж, започатковані в НКВД, були віддані до „судів трійок". „Суд трійки" — це засідання трьох перших-ліпших типків з тайних чи явних співробітників НКВД, котрі впродовж одного засідання при відсутности свідків, оборони і самих обвинувачених виносили по кілька десятків, а то і сотень вироків, починаючи від **найлекшого** — 3-х років увязнення до кари смерти включно. Склад „трійок" постійно мінявся, а причина і висота кари вважалися державними таємницями, і тому рекурси на постанови „трійок" були заборонені.

І щокілька день це модерне „правосуддя", помимо смертних вироків, виганяло з кожного міста в напрямі до залізничих двірців у супроводі численного конвою довжелезні галки обдертих і вимучених людей, на котрих вже чекали заґратовані ваґони, щоб відвезти свої жертви на Далекий Схід або похмуру Північ, на довгі, роки заслання, на холод, голод, на знущання, хвороби і смерть. На їхне місце тюрми поповнювалися все новими і були так переповнені, що вязні могли спати тільки сидячи і то по-черзі...

А в покритих вічними снігами пустелях, в непрохідних лісах Сибіру і Далекого Сходу виконувалися величезні роботи: будувалися міста і ґіґанти воєнного промислу, прокладалися тисячі кільометрів нових залізниць, в погоні за цінними копалинами розривалися земні надра, змінялися русла рік, прокопувалося водні канали, вирубувалися на експорт сотні квадратових кільометрів лісу — все дармовими робочими руками!

Жіноча „еманципація", звільнивши частково недавніх „рабинь" від кухні і виховання дітей, наложила натомість на них нові зобов'язання і права — ділити долю мужчин по в'язницях і засланнях, як рівних з рівними...

І в той самий час, коли на засланнях гинули сотні тисяч людей, коли вдовіли матері і сиротіли діти, коли ціла країна захлистувалася від безневинно пролитої крови і сліз, — ревні посіпаки з НКВД постійно авансували, діставали відзначення і винагороди та найціннішу частину сконфіскованого у своїх жертв майна. Чим більше запропастив той чи інший кат людей, чим неймовірніші „злочини" вдалося йому сфабрикувати, тим щедріше сипалися на нього відзнаки і винагороди, тим вище посувався він у своїй злочинній кар'єрі.

Чи ж не варт було старатися?!

В очікуванні катастрофи.

Україна, котра це в часи Першої Світової Війни поставила збройний опір большевикам за свою незалежність і котра по скількости населення і природним багатствам стоїть на другому місці у всій Совєтській Федерації, вважалася найбільш небезпечною у своїх сепараційних тенденціях і тому у всіх попередніх кампаніях терпіла найбільше. Але особливо тяжко помстилася на ній „єжовщина", скеровувавши цим разом вістря своєї ненависти проти серця і мозку нації. Після того страшного спустошливого смерчу рідко де залишилася родина, не надщерблена арештом.

Ці прокляті роки дикого розгулу НКВД-івської банди застали нас на Україні в місті Х. На жаль, ні повної назви міста, ні провінції, в якій воно знаходилось, назвати не можу...

Я була замужем за професором високої школи і в той час мала дві донечки: 4-х років і 1-го року.

Виконуючи обов'язки дружини і матері, я одночасно вчилася в тому Педагогічному Інституті, де працював мій муж, і в липні 1938 року мала скласти державні іспити та дістати диплом професорки середніх шкіл („середня школа" у большевиків відповідає приблизно европейській 8-ми клясовій гімназії). А що належала по успішности до найсильніших студентів, то заздалегідь дістала пропозицію від дирекції по закінченні студій залишитись асистенткою при катедрі літератури в інституті.

Але дарма, що мені посміхалося майбутнє, дарма, що чоловік мій також мав порівняно високоплатну посаду, дарма, що ми були добре дібраним подружжям, — щасливими ми не почувались ніколи! Жахлива дійсність довколишнього світу настирливо вдиралася до нашого мирного домашнього вогнища і отруювала нам кожну найрадіснішу хвилину. Особливо ж підкреслював непевність нашого щастя той факт, що батько мого мужа ще в часи Першої Світової Війни втік зі своєю старшою донькою закордон і більше не повернувся. В наслідок того мій муж, а разом з ним і я, почували себе в постійно напруженій тривозі і для безпечности мусіли щороку міняти місце побуту. Щоправда, з боку офіційних чинників проти нас ніхто не виступав, але окремі факти свідчили, що політична розвідка не спускала нас з ока. Зрозуміти може це хіба та людина, котра знає складні большевицькі процедури реєстрацій на право мешкання, церемонії звільнення і прийняття на працю, коли мусілося виповняти довжелезні заплутані анкети, писати докладні автобіографії і виповняти десятки інших клопітливих формальностей, смішних і незрозумілих для цілого несовєтського світу. Отже, при проходженні цих всіх процедур виявлялося несумнівно, що за нами слідять і про нас знають багато таких подробиць, про котрі ми самі ніколи не думали.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА.

День Американської свідомости

„...наша країна, побудована людьми багатьох рас, віровизнань і національного походження, стала найбільшою силою в посуванні справи свободи людства..." З проголошення президента Трумана Дня „Я є Американець" 1950.

Неділя 21. травня визначена Президентом Труманом як День „Я є Американець". Це є третя неділя в травні і кожного року, починаючи від 1940, спеціяльне проголошення Президента визначає цей день для прилюдних урочистостей з нагоди спеціяльного визнання молодих американців, які досягли віку, що дає їм право на голосування, та визнання тих жінок і чоловіків, що народилися на чужині, але були натуралізовані протягом минулого року.

В своєму проголошенні 1950 року дня „Я є Американець" Президент Труман нагадує нам, що наша країна була побудована людьми багатьох рас, віровизнань і національного походження і що кожний громадянин, незалежно від того, чи він народився на чужині, чи в цій країні, конче повинен взяти на себе зобов'язання громадянства і зразу ж почати їх виконувати.

Щоб виконати ці зобов'язання добрий американець голосує у всіх виборах і вживає свого впливу, щоб були обрані чесні і здібні люди; американець бере участь у суді присяжних, якщо його до того покличуть, він підкоряється законам; підчас війни або бере зброю в руки, або виконує якусь не-бойову службу; добрий американець запобігає груповим упередженням, що повстають з різниці у клясі, расі, релігії, або національному походженні; він бере активну участь у справах своєї громади і намагається зробити так, щоб у ній справді було добре жити.

Раніше спосіб, в який американці виконували свої зобов'язання, впливав лише на добробут їх громади, стейту і країни. Сьогодні, спосіб, в який американці виконують свої зобов'язання як громадяни, мають глибокий вплив на людей в Европі, на Близькому і Далекому Сході, в Південній Америці, Африці, на островах Тихого Океану. Адже на їх думку, американська демократія проходить тепер випробування. Ми і наші друзі закордоном підкреслювали і підкреслюємо наші досягнення в демократії. Коли виявляється, що наші досягнення відстають від наших ідеалів, то ми розуміємо, що недосконалість нашої системи відстає від нормальних демократичних процесів. Ті ж люди, що мають погляди, протилежні до наших, завжди підкреслюють наші недотягнення і безсоромно викривлюють їх. Коли американці не виконують своїх зобов'язань, як громадяни, то вони дають зброю для нападів на демократію з закордону.

Наприклад, ми гордо кажемо, що наш уряд є з народу, для народу і обраний народом, а от підчас виборів президента в 1948 році лише 51.2 відсотка тих, що мали право голосу, брали участь у голосуванні. Підчас останніх національних виборів в Европі брав участь такий відсоток виборців: в Італії 94 відсотки, в Норвегії біля 90, в Британії 84 і з Західній Німеччині 75 відсотків.

Через це, і з причин міжнародного характеру, і внутрішнього, американці повинні взяти на себе зобов'язання громадянства і виконувати їх, а надто зобов'язання щодо голосування. Наша країна уже служила як провідник для всіх, що шукають кращого шляху з хаосу до свободи та добробуту. Як сказав президент Труман, вона стала „найбільшою силою в справі посування свободи людства".

Сьогодні, президент Труман, ставши світовим провідником символізує ідею, до якої прагнули вільні люди впродовж минулих віків. Він стоїть як оборонець громадських прав і однакових умов для всіх, незалежно від раси, віри чи національного походження. Він є оборонець переміщених осіб та численних тисяч нещасних, що тремтять в тіні комуністичної агресії.

Американці переконані, що їх спосіб життя — вільне життя — обіцяє надію для всіх людей. Коли Зірки і Смуги замайорять на святі дня „Я є Американець", то ми повинні пам'ятати нашу відповідальність як добрих американських громадян і виконувати всі наші обіцянки — (Краєвий Демократичний Комітет).

Іван Дужанський.

Переселенча Акція в Шікаго

Наше громадянство мало вже нагоду довідатися з часописів про громадсько-організаційну працю нашої колонії в Шікаго, а головно про переселенчу акцію нашої округи. Та всі ці вісті не давали повного образу переселенчої акції нашої групи. Тому саме хочу передати до відома нашого загалу цілий перебіг і розвиток переселенчої акції в Шікаго, яку започаткувала Ліга Американців Українського Походження.

Перший „Переселенчий Комітет" при Л.А.У.П. в Шікаго був покликаний до життя за урядування голови п. Тараса Шпікули, в осени 1948 р. Головним завданням цього Комітету було ведення відповідної пропаганди серед тутешнього населення в користь скитальців, щоб дістати якнайбільше заявок на приїзд до Злучених Держав.

До Комітету ввійшли спочатку тільки три особи, а саме: д-р Іван Смук (лікар), о. Омелян Мицик і я.

Д-р Іван Смук поробив заходи через особисті звязки на фармах, щоб примістити наших людей на працю в стейті Індіяна. Знов о. Омелян Мицик постарався через секретаря "Illinois Dairy Products Ass'n.", що ця організація видала заклик (в листопаді 1948) до своїх членів, щоб вони зголошували свої потреби фармерських робітників. Мені вдалося у Висканзин — за допомогою президента "Ladysmith Milk Producers' Coop. Ass'n.", д-ра Фабриціюса, помістити подібний заклик в "Flambeauland Dairy News", який розходиться в 2,200 примірниках між членами молочарських кооператив. Крім цього за згодою і при допомозі конгресмена П. Рогин, якого батько є Головою Окружних Управителів (Dean of County Agents) — я через три дні обїздив з ним ріжні округи стейту Висканзин, переговорюючи з поодинокими групами фармерів та окремими впливовими особами для осягнення наміченої цілі нашого комітету.

Не хочу твердити, що виключно наш комітет робив заходи для уможливлення скитальцям приїзду до нас. Бо Ліга працювала в цьому напрямі і закликала все наше громадянство до якнайтіснішої співпраці, а комітет — як уже сказано — був створений на те, щоби заінтересувати відповідні американські кола в нашій переселенчій акції.

Наше громадянство радо і масово з нами співпрацювало. Мило було бачити, як з кождим днем зростав наплив аплікацій на спровадження скитальців з Европи. Очевидно, що ці аплікації були спочатку призначені для рідних, близьких знакомих і односельчан.

Бачучи гарні висліди нашої праці, я надіявся, що після перевиборів Управи Ліги наша праця піде дальше жвавими кроками вперід.

В лютім 1949 р. перевибрано Управу Ліги. Я увійшов до Управи — як Голова, о. Омелян Мицик і інж. Ст. Куропась — заступники, п-на Ів. Подола і п-ні Катерина Гульчій — фінанс. секретарки, п. Івасечко — секретар, п. Ол. Любас — скарбник, п. Гудз, М. Баран, Комонишин — контрольори.

При цьому хочу зазначити, що наше громадянство Шікаґа надалі помагало нам з вродженою українською запальчивістю. Однак члени Управи Ліги вважали будову українського памятника в одному з парків Шікаґа найважнішою справою і почали діяти в цьому напрямі. Дійшло до того, що треба було виділити 30% з переведеної на це збірки на Шевченківській Академії для започаткуваня фонду на переселенчу акцію. Це лише один приклад на те, що праця Ліґи і Переселенчого Комітету натрапляла і на тернисті місця. Та не зважаючи на дуже малі грошеві засоби, якими розпоряджала Ліґа, Комітет дальше робив старання для приміщення скитальців, бо люди починали вже приїзджати з Европи на безіменні завірення ЗУАДК-у.

З початку одинока п-ні К. Гульчій виходила на ріжні двірці Шікаґа і перебирала новоприбуваючих. Відтак — коли п-ні Гульчій з родинних причин не могла виконувати цього обовязку — в березні 1949 р. вибрано п-ню Ів. Подолу Головою Переселенчого Комітету.

Транспорти зі скитальцями почали приходити частіше, в ріжних порах дня та на ріжні стації. Пані Подола підібрала собі до помочі кілька жінок, які в міру потреби хотіли потрудитися з нею на користь скитальців. Та до трудів — які мали наші жінки, несучи поміч скитальцям — долучився ще один. Наші представниці: пп-ні І. Подола, Яворська, і Д. Забіяк, на домагання американського Тва Допомоги Подорожуючим (Travelers Aid Society) мусіли перейти спеціяльний вишкіл цеї установи — інакше були б не могли опікуватися нашими людьми на двірцях.

В червні 1949 р., транспорт з переселенцями наспівали до Шікаґа майже що дня. Вправді не всі люди оставалися в Шікаго але всіх їх треба було зустрінути. Мимоходом згадаю, що Комітет мусів заопікуватися, у 22 випадках, і тими людьми, які приїхали були на поіменні завірення, але їхні спонзори не уважали за відповідне вийти на двірець за своїми рідними чи знакомими тільки тому, що не хотіли стратити надобовязкових годин праці у фабриці... По роботи Комітету і п-ні Подола знова попросила до помочі ще кількох осіб, якими були: пп-ні Боднарчук, Децик, Чуба, В. Кузьма, Кух, Панько, Пацин, Прокопів, М. Панько і п. Любас.

За час від 10. березня до 30. серпня 1949 р. Комітет перебрав і заопікувався 124 родинами, які переїзджали тільки через Шікаго до сусідних стейтів на фармерські роботи.

Всі ці люди перемучені довгим подорожуванням і безрадні серед чужого окруження потребували моральної, матеріяльної та лікарської помочі. Члени Комітету дбали про харч для дітей і дорослих, про лікаря і лікарства для хорих; вони перевозили людей з одної стації до другої, щоби переселенці попали до догідного потягу в дальшу дорогу. А людей, які мусіли задержатися з ріжних причин на цілу добу в Шікаго — приміщувано в готелях за особистою порукою членів Управи Ліги. В деяких випадках члени Комітету проводили переселенців сотки миль поза Шікаго, щоби там передати їх місцевому американському комітетови, який приділяв їх на поодинокі фарми. І так 29. березня 1949 р. пані І. Подола з дочкою Л. Подола-Панько перевезли 8 родин до Медісон у Висканзин (около 150 миль від Шікаго) і стратили цілих три дні заки всі скитальці були розміщені по фармах.

Тут мушу зазначити, що в більшости випадків „службових" поїздок, члени Ліґи та Комітету навіть не вимагали звороту коштів подорожі, не згадуючи вже про страту часу.

Щодо людей, які оставались в Шікаго, на постійно, Ліга і Переселенчий Комітет були дуже щасливі, що — по деяких перепонах з боку одиниць — ми все таки могли улаштувати „Переходу Станицю" в домі У. Н. Союзу. Другий такий осередок створено при парохії св. Володимира, де Ліга опікувалася людьми аж до оформлення окремого комітету при парохії. А також знайшлося приміщення для скитальців при греко-католицькій парохії св. Михаїла і при парохії о. Сіменовського, на N. Wood St.

Поза Шікаго — о. Дормош з Гаммонд в Індіяна, приняв і заопікувався 8 родинами.

Каса Ліги випорожнювалася з кождим днем, бо новоприбулим людям по окремих осередках треба було забезпечити принаймні необхідний харч. А до підсилення каси в цю скрутну хвилю причинився нам И. Е. Епископ Амвросій і о. ігумен Андрейчук ЧСВВ., які при нагоді посвячення нової частини цвинтаря (21. VIII. 1949) візвали горячими словами зібраних парохіян та гостей до необхідної помочі новоприбулим. Переведена збірка на ту ціль дала $200.00. Дальші фонди в сумі $1,296.00 зібрано на вічу, яке Ліґа скликала в дні 11. IX. 1949 р., на церковній галі св. Миколая. Вправді Управа Ліги рішила була, щоби віче скликати в домі У.Н.Союзу, але цього рішення не можна було перевести практично, бо в той час всі майже поміщення Союзового дому були переповнені скитальцями. Згадую за цю подробицю, бо мені роблено закиди, що не додержуюся рішення Управи Ліги і винаймив іншу салю на віче. Одначе Ліга не винаймала галі, бо о.о. Василіяни дали нам церковну галю зовсім безплатно на цей день.

З організацій, що неналежать до Ліги, хочу згадати Жіноче Допомогове Т-во, яке двома наворотами передало нам датки на переселенчу акцію. Крім цього не можна поминути велику жертвенність нашого громадянства міста Шікаґа, що окремо чи через свої організації все помагало і дальше піддержує Лігу в її наміченій роботі. В дні 21. IX. 1949., група українських підприємців (в особах В.П.П. Максимовичів, Диняківських, Дудів, Токарчуків, В. Стефанюка і братів Оленців) уладили скитальцям гарну вечеру власними коштами.

З приїздом скитальців до Шікаго, обовязки Комітету і Ліги поширилися. Заки новоприбулі зможуть подумати про окреме помешкання для себе та для своїх родин — вони мусять мати забезпечену працю. В цій ділянці допомогли нам такі особи:

Інж. Ст. Куропась, після його власного звіту, примістив 400 — 500 осіб на працю; о. Ом. Мицик і комітет парохії св. Володимира примістили всіх тих людей, які перейшли під їхню опіку; д-р Іван Смук примістив около 50 осіб місячно і дальше продовжує; о. Дормош дав працю всім тим, що перейшли під його опіку в Гаммонд, Індіяна.

Крім цього п. Шмирко виставав 15 місць на працю — И. Дичка27 — Сачавський 5 — Васильовський 3 — п-во Д. Забіяк 20. П. Вол. Стасина (сам новоприбулий) зголосив і вдів до праці 65 осіб. Поза тим численні наші громадяни зголошували вільні місця праці а члени Ліги довозили скитальців до фабрик.

В підшуканні помешкань дуже багато причинилися нам пп. Шпікула, Карпа, Погребний один і другий. Та найкращим способом — здається мені — послугувалися п-во Врудний. Вони забирали людей з галі до себе до дому, знаходили їм помешкання за якийсь час, а потім брали інших і так за порядком. Також п-во Музика служили в конечних випадках своїм власним помешканням.

Крім цього всього треба ще згадати, що всі або майже всі малі діти новоприбулих перейшли дитячі недуги: кір, скарлятину чи дифтерію, зараз по приїзді або скоро опісля.

Мені вдалося виклопотати в містовім шпиталі зовсім безплатне приміщення і лікування хорих дітей. Таких випадків було в нас 26. А через особисті знакомства в Департаменті Здоровя я спонукав заряджения безплатних візит для немовлят новоприбулих до одного року життя в Окружних Станицях Опіки над дітьми. Родичі можуть йти з дітьми на візиту до найблизшої Станиці а на випадок перешкоди зголошеної родичами, Департамент Здоровя висилає норску (сестру) до дому родичів.

Легше хорих дітей і дорослих доглядав д-р Іван Смук при допомозі Диплъомованої Сестри п-ни Катерини Панько. А також зубний лікар д-р С. Ковчій давав часто безплатну поміч.

На превеликий жаль не обійшлося без смертних випадків серед новоприбулих. Двоє маленьких дітей не вдалося

(Докінчення на стор. 4-тій)

Майбутнє українсько-американської молоді

(Докінчення зі стор. 2-гої).

не шкільництво Українсько-Католицької Церкви, створене єпископом Константином Богачевським. Щойно за кільканадцять літ пізнаємо благодатні наслідки тих церковних шкіл, як чинника, який гуртує молодь при такій твердині українства в Америці, якою є Церква. З огляду на ощадність церковна влада користується таною працею сестер-монахинь, які живуть дуже скромно й роблять велику роботу.

Коли ж все таки ці церковні школи стрічаються з деякою критикою, то — ми віримо — з причини недомагань, звязаних з початковою фазою розвою тих шкіл, як будування шкільних будинків, набуття знаряддя шкільного тощо. Тепер прийде черга на реформу шкільних плянів, введення шкільних підручників та відповідного образування вчительського персоналу. Було б добре, коли б хоч частину старших віком українців, які деінде не в силі запрацювати на хліб, влучити в склад учительського персоналу тих шкіл. Їх знання теорії і практики навчання українознавчих предметів стало б поважним та бажаним набутком. Тоді ці наші школи набрали б своєрідного характеру виховних установ, спосібних реалізувати виховний ідеал американських українців.

Вивчення українознавства в рамцях нормальних шкільних плянів було б ідеальною розвязкою справи виховання українсько-американської молоді. Де це неможливе, або де взагалі церковних шкіл нема там треба мати вечірні курси української мови та історії й вести їх в суботу, коли в американських школах нема шкільної науки. Вечірні чи суботні курси це наші традиційні дяковчительські школи, які притримали при українській збірноті тисячі нашої тут народженої молоді.

Молодечі організації.

Працю школи мусять доповняти виховні організації молоді, зокрема діточий пласт. Велечезну ролю в збереженню американсько-української молоді при українськім народі можуть відіграти виховно організовані вакаційні оселі для молодших та вакаційні освітні курси для старшої молоді. Місяць чи два, перебуті в українськім середовищі, стануть для молоді українським надхненням на цілий рік.

Корисну допомогу роботу повинна виконувати діточа література та преса, видавана з узгляденням заінтересувань американської молоді. В цім напрямі канадійський журнальчик „Мій Приятель" уже робить корисну службу.

Всі ці виховні чинники — дім, церква, школа, молодечі організації, вакаційні оселі, діточа преса, а вкінці ще й співпраця цілого громадянства — спрямовані на осягнення українсько-американського виховного ідеалу, є в силі виховати повновартісного американця та корисного українця. Такий реалістичний виховний ідеал позбавить родичів журби, що їх діти замикають собі в Америці шлях до життя, а з другого боку радуватиме їх, що їх дитина зберігає привязання до того пня, з якого вони сами походять. (Кінець).

Що писала "Свобода" тому 40 років?

5. травня 1910 р.

ЗА ПЕРЕМІНУ СОЮЗОВОГО ОРГАНУ НА ЩОДЕННИК

„В однім з попередних чисел „Свободи" підніс я думку, щоб орган нашої могутньої організації переминити можливо й на щоденник, або видавати його в збільшенім обємі двічі на тиждень" — пише в конвенційних проєктах делегат М. Бсля. Опісля подає такі аргументи: Хочемо мати „Свободу" не тільки як орган У.Н.Союзу, але як орган усіх українців, без огляду на наші партійні й релігійні поділи. Хочемо теж мати в „Свободі" зброю для безпощадного демаскування, а то й „знищення" усіх темних духів, ворогів нашого народу. Отже потреба побільшення газети є оправдана.

ЛІКВІДАЦІЯ КОРПОРАЦІЇ У. НАР. ДІМ В АМЕРИЦІ

Ліквідаційний Комітет повідомляє оцею дорогою всіх членів, з уділами А, що висилається вже друкований звіт зі стану довгів і довжників, котрі позичили гроші з каси У.Н.Дому на мортгеджі і які ще до цього часу не сплатили. У місцевостях, де є більше таких членів, хай вони зійдуться обговорять цю справу і підпишуть повновласти на сколектування довгів. — К. Кирчів, голова.

19. травня 1910 р.

ОПОВІСТКИ З КЛІВЛЕНДУ Й ОЛИФАНТУ

Посвячення угольного каменя під будову української гр.-катол. церкви св. Петра й Павла відбудеться в неділю, 29 травня 1910 р., перед полуднем, на розі Сьомої й Каледж вулиць. Ввечір буде гостина й вечерниці, в залі Фінкбайне на розі вул. Десятої й Джеферсон. Хором дириґуватиме М. Матвіїв.

Парафія в Олифанті, Па., одна з найстарших в Америці, діждалася викінчення нової величавої мурованої церкви у східнім стилі. Після всіляких роздорів в громаді прийшов час, що можна проголосити посвячення нового храму. Його доверпшить Преосв. Владика Кир Сотер Ортинський в понеділок 30 травня, з величавою парадою.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СТ. ЛУЇС, Мо.

Великі дні Ст. Луїсу

Що й казати: на мірку Ню Йорку чи Філаделфії, ці дні були невеликі, навіть маленькі. Але в місті, яке від багатьох літ не бачило Шевченківського свята, обов'язує інша мірка.

Як і годиться, з Богом праця почалася. Страсні Богослуження і Воскресна Утреня дали вірним образ церков у старім краю. Подбали за це новоприбулі, які заімпровізували нашвидкоруч хор і сповнили церкву рідними народними напівами.

В суботу, перед Томиною неділею, співацька проба до Шевченківського свята мусіла відпасти, бо всі приміщення Народного Дому окупували танцюристи з Клівленду, що приїхали сюди на Міжнародній Фестіваль (в одній з більших заль міста). Українська група без решти полонила глядачів, а виступ наших наймениших, перемінив американців в гарячокровних мешканців півдня. Коли додати, що заповідач виразно підкреслював назву українців, успіх клівлендських гостей виявиться в цілій повноті.

При нагоді цієї гостини, ми могли пізнати „білого крука" (чи „білу ґалку") — Марусю Попович, із Клівленду. Хто її не знає її, тим представляємо: уроджена Америки, яка нічого не робить собі з теорій Теда Віктора (з „Юкрейнієн Віклі") — мріє про Київ і для перемоги синьо-жовтого Києва всіма силами працює. Панна Маруся оповідала про „розброєния" майора Тараса Поповича, з Клівленду. — Завзятий „мейджор" був розброєний — зворушений, як вичитав, що українці відкрили його навіть на найглухшій півночі й передрукували в „Свободі" його розмову, яку він мав з американським журналістом, під час арктичних летунських маневрів.

В неділю 23. квітня, в церковній галі, відбулося Шевченківське свято. Яке воно було? Тому, що Бог не смирив нашого міста ні великими співаками, ні артистами, скажемо: яке було, — таке було — важне, що таке свято нарешті було! Нотку новости внесли учасники пласту (є таке в Ст. Луїсі), що, заки виконували свої точки, віддавали образові Шевченка пластовий привіт („Скоб"). Шкода тільки, що на залі не видно було того пана, який нещодавно, в „Свободі", алярмував про бездільність тутешніх скитальців і робив з того трагедію на всю Америку. Проте з неприявности цієї людини ми трагедії на всю Америку не робимо. Ми розуміємо, що цей пан міг мати свої перешкоди. Чому він не хотів бачити, які перешкоди в праці мали новоприбулі (і чи правдою є, що ніхто з новоприбулих дотепер нічого не робив) — це справ його зору й сумління.

Ось назвища й грошові пожертви людей, що прийшли на свято: М. Кульчицький $10; И. Гресько з родиною, Н. Сопко, В. Гук по $ 3; О. Цимбала, о. В. Беньо, Т. Шпить, В. Кукурудз, В. Логуш, М. Круховська, Ст. Василюка, П. Василюка, И. Хлопак, В. Паращак, Е. Парк, М. Дмитришин, д-р З. Храпливий, О. Н. по $2; А. Хромага, І. Гаврищук, И. Зелінський, М. Харів, М. Рабко, І. Була, О. Зопач, А. Дмитришин, К. Гардигайло, Коропецька, І. Бемба, І. Любчин, Ющук, И. Викрикач, П. Голдак, Гатман, Кучинський, Лукин, М. Бартиш, Г. Криса, М. Недільницький, Возняк, М. Голдак, д-р Ткачук, Якимів, проф. Ів. Дубицький, А. Громоцька, І. Паращак, М. Гойда, М. Андибур, Криса, Хомик, М. Волянський, Андибур, М. Малащак, М. Гаврилюк, Гудима, І. Дзюбин, М. Чулик, І. Василюків, Голдак, Лесь, Томин, І. Щуплик, П. Івасишин, Зелінська, К. Пилипчук, М. Нишко, Т. Єзуско, Л. Салабай, Ст. Єзуско, Савицька, д-р Із. Дубицький по $1; решта дрібними.

Всю збірку брутто $103.60 вислано до канцелярії Українського Конгресового Комітету в Ню Йорку, як даток на визвольну акцію.

Громадянин.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую **Юрченко Павліну** ур. 1917, **Марину** ур. 1918, **Зоську** ур. 1919. Всі роджені в Америці а замешкали в Галичині, село Вирбівка, повіт Броди. Перед війною виїхали назад до Америки. Хто про них знає або вони самі голоситись до: **Stefan Lubun**, c/o **Victor E. Swain, R.R. 2. Dutton, Ont., Canada.**

Пошукую **ЯКОВА і ПАРАСКУ САЙ (Saj).** Хто про них знає або вони самі голоситися до:

BABYCH PETRO
352 HIGH STREET
HANOVER, PA.

Настя Герман, зам. **Іванушка** пошукує Рідних і Знайомих зі села Солоньско, пов. Дрогобич. **Iwanuszko Iwan**, c/o **I. Owen Carson, Concord Depot, Va.**

НОВІ КНИЖКИ

Мих. Ситник, Залізничий сторож. Віршована повість 1947 р.

Серед віршованої зливи наших видань в Европі за роки 1945-1949 звертає на себе увагу більша віршована річ — віршована а повість М. Ситника під наведеним вище заголовком. Тематично повість охоплює події на Україні під час німецької окупації, і її зміст — боротьба українського народу з новим жорстоким окупантом. Повість виідно відрізняється від інших великих віршованх речей, що їх вряди-годи пробують давати наші поети (поеми О. Бабія, „Канітферштан" Л. Мосендза) наявністю виразно побудованого сюжету. Сюжет цей поєднується з діями та переживаннями залізничного сторожа Кузьми і його годованки Оленки. Особливо трагічні ці переживання в останньої, що закохалася в ворога свого народу — білявого Ганса. Тільки ж у вирішальну хвилину вона пішла не з ним, а з своїм народом, допомігши партизанам зірвати той поїзд, у якому їхав і Ганс. Сторож Кузьма загинув геройчною смертю, коли підкладав міни під той поїзд. Ці сюжетні події розгортаються на тлі переживань усього українського народу. А їх, ці переживання автор подав правдиво, засвідчивши тим для історії. Ось невгразні надії на те, що німці принесуть визволення з колгоспно-большевицької неволі:

Хоч знали люди, що нелегко буде
Слова німецькі розбирати їм,
Та твердо вірили в прийдешнє чудо
Наївним серцем і чуттям своїм.
(ст. 20.)

Далі перші розчарування:

Минули дні тривожні і тумани,
І відкотивсь гарматний гул на схід.
Зосталися в тажкім розчаруванні
Ті, що надіялись жить як слід.
(ст. 29.)

І нарешті дійшло до того, що появилась навіть „дивна туга за минулим", себто за большевиками:

„Якщо немає кращого, то хай
Вертається старе . . . —
Принаймні не свистітиме нагай".

Бо трагічне становище українського народу було таке, що він мусів з двох зол вибирати менше.

Повість читається легко завдяки ясному викладові й легкому віршеві.

Псують тільки враження технічні недоробленості в багатьох місцях: натягнення для римування („смерть на мість", наголос у „на терезах", „в голодовку ж"), для розміру („така ж прегарна", „непоборники" замість „поборники"), невдалі рими („помолодшав — хороші", „воронполон") москалізми („табак" „сон Оленки", „пустота одна" замість „сама" тощо).

Але широкий читач, зокрема молодь, сприйме цю повість із задоволенням.

Ч-о.

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНИЙ ТЕАТР

На ту тему матиме доповідь Осип Гірняк в неділю, 21-го травня, в домівці УСС, 101 Евеня А, година 4 пополудні.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 14. травня 1950 року помер в 56. році життя

ОЛЕКСА САМЕЦ,

член від. 265 УНСоюзу в Майнерсвіл, Па. Покійний походив з села Глещава, повіт Теребовля, Західна Україна. До Союзу належав 27 років, був предсідником Товариства Богдана Хмельницького 21 років.

Полишив в смутку жену Марію двох синів: Івана і Михайла і чотири дочки: Анну, Марію, Ольгу і Розалію, три зяті, два внуки, дві сестри і брата.

Похорон відбувся 17. травня з дому жалоби до церкви св. О. Николая в Майнерсвіл, Па., відтак на цвинтар св. Николая.

В. И. П.

И. Коцюбка, секр.

Повідомляємо приятелів і знайомих, що 21. травня 1950 р. о год. 12:30 у пяту річницю трагічної смерти

блаж. памяті Сотника ЛЕОНІДА КЛИМЕНКА

у церкві св. Володимира, 334 Іст 14. вул., в Ню Йорку, відбудеться ПАНАХИДА за спокій душі Покійного.

Родина й Приятелі.

ПЕРЕСЕЛЕНЧА АКЦІЯ В ШІКАГО

(Докінчення зо сторони 3-ої)

врятувати мимо всіх старань. А також одна доросла особа померла після операції.

Тут ще раз згадаю, що все наше громадянство м. Шікаґа глибоко співчувало родинам в горю і радо несло матеріяльну поміч для вдержання дорогого життя, як і для улаштування похоронів. На цьому місці належиться подяка о.о. Василіянам за безкоштовно переведені відправи, похорони та місця на гроби у двох випадках, як також за заклики до збірки для хорих; о. Ом. Мицикови за безплатну відправу і похорони одної дитини, а п. Мих. Канюкови належиться подяка за безплатне переведення похоронів у всіх трьох випадках.

На кінець згадаю ті підприємства, що допомогли нам при перевозі річей з ріжних двірців до Союзового Дому. Тут допомогли нам кождоразово фірми: М. Петрів і Син, Pure Farm Dairy Co., а найбільшу частину вантажу перевезла фірма: Брати Романів. Цею прислугою заощаджено касі около $600.00 видатків!

Шікаго приняло 463 родин (1,445 осіб), які приїхали на безименні завірення. В це число не входять 44 родини, які приїхали самовільно до Шікаґа з ріжних стейтів.

Ліга Американців Українського Походження та Переселенчий Комітет ведуть дальше започатковану акцію. Ми надіємося, що при добрій волі та за допомогою всього нашого громадянства — нам вдасться зробити ще більше добра для хосенного завершення переселенчої акції.

ТАРЗАН, ч. 2348. Тарзан вживає трюка.

Коли кора вдарила Джену, вона глянула вгору...

...а господар джунглів дав їй знак мовчання.

Суха гіляка звисала якраз над шатром. Наглим ударом Тарзан зламав її...

...і швидко сховався з очиду.